

КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ ЦІНИ

У статті розглянуто особливості калькулювання собівартості хлібопекарської продукції, а також порядок формування ціни на хліб.

В статье рассмотрены особенности калькулирования себестоимости хлебопекарской продукции, а также порядок формирования цены, на хлеб.

In the article the features of calculation of khlibopekarskoy unit cost, and also order of forming of price, are considered on bread.

Ключові слова: облік виробничих витрат, калькулювання собівартості, бухгалтерський облік, внутрішньогосподарський контроль, планова калькуляція, нормативний метод калькулювання, формування цін.

Фінансово-економічна криза торкнулася майже всіх галузей країни, зокрема хлібопекарської, яка є однією з найважливіших галузей харчової промисловості. Споживання хліба впродовж останніх років неухильно спадає. Це пов'язано з багатьма причинами, зокрема: значно підвищився рівень життя, а це призвело до зменшення споживання хліба; зростають доходи деяких категорій населення, а вони, в свою чергу, переходять на дорожчі сорти хліба. Виробники, намагаючись компенсувати падіння обсягів і подорожчання основної сировини та енергоресурсів, підвищують ціни.

Важливу роль у системі управління хлібопекарським виробництвом відіграє облік виробничих витрат, калькулювання собівартості продукції та її ціни, за допомогою яких здійснюється контроль за ефективним використанням ресурсів підприємства.

Проблемам обліку та контролю калькулювання собівартості продукції присвячені розробки багатьох вітчизняних науковців: Ф.Ф.Бутинця, С.Ф.Голова, В.О.Ластовецького, О.В.Олейника, Є.В.Мниха, Л.В.Нападовської, М.С. Пушкаря, П.Л.Сука.

Завдання дослідження: розкрити особливості калькулювання собівартості хлібопекарської продукції та порядок формування ціни на неї.

В бухгалтерському обліку накопичують різні витрати. Система управління витратами суттєво відрізняється від традиційного бухгалтерського обліку, орієнтованого на складання фінансової (бухгалтерської) звітності. На відміну від фінансового обліку, який відображає результати діяльності підприємства за минулий період, вона забезпечує контроль та аналіз поточної діяльності різних підрозділів, дозволяє виявити взаємозв'язок між рівнем витрат, обсягами виробництва й прибутком і на підставі цього оперативно планувати майбутню діяльність підприємства. Ще однією відмінністю системи управління витратами від фінансового обліку є те, що фінансовий облік призначений як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів інформації і

його ведення жорстко регламентується нормативними актами державних органів.

Система управління витратами, в свою чергу, направлена на задоволення внутрішніх потреб підприємства. Вона не обмежена у виборі методів і розробляється відповідно до особливостей організаційної структури, тактичних та стратегічних цілей підприємства, технологій виробництва продукції, вимог виробничих процесів тощо.

В фінансовому обліку склад витрат регламентується державою П(С)БО «Витрати» і відповідними галузевими методичними рекомендаціями по формуванню собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, а тому вони повинні відображатися в облікових регістрах за видами, передбаченими в нормативних документах. В управлінському обліку витрати класифікують за видами у такий спосіб, щоб забезпечити надання інформації користувачам, в першу чергу управлінцям, для прийняття управлінських рішень.

При управлінні собівартістю необхідна розробка загальних підходів, економічно обґрунтованих принципів її формування. Важливим є те, що перелік витрат, які включаються до собівартості продукції (робіт, послуг), визначається самим підприємством, відповідно до економічної сутності понесених витрат і загальних принципів бухгалтерського обліку. Собівартість, як один із основних економічних показників, використовується при плануванні, аналізі і контролі, які формують загальну обліково-аналітичну систему управління виробничим підприємством, тому що калькулювання присутнє в кожній з них і на кожній стадії виробничого циклу. При плануванні обчислюють собівартість об'єктів калькулювання в процесі господарської діяльності при різних альтернативних умовах з метою вибору найоптимальнішого варіанту з максимальним результатом, а також формування планових (нормативних) калькуляцій. В обліку калькуляція фактичної собівартості надає інформацію про наявність відхилень між фактичним станом керованої системи і запланованими показниками. Якщо виявлені негативні відхилення, то вони можуть свідчити про невиконання плану і відповідно вимагають встановити причини або винуватців зазначених відхилень. При аналізі накопичується інформація про динаміку витрат, фактори їх зміни, оцінюється оцінка можливого підвищення чи зниження рівня собівартості продукції. Особливості калькулювання продукції визначають і роль у системі внутрішньогосподарського контролю: контроль достовірності даних калькулювання з метою визначення законності і доцільності понесених витрат [2, с.361].

Якщо розглядати місце калькулювання в кожній підсистемі економічної інформації, то слід наголосити на тому, що планові (нормативні) калькуляції є основою для прийняття управлінських рішень.

Планова калькуляція – це розрахунок планової собівартості одиниці

продукції, здійснений за статтями витрат. Вона складається на рік з розподілом за кварталами.

Планова (нормативна) калькуляція складається на всі види продукції, що виготовляються у планованому році. Планова (нормативна) калькуляція собівартості вперше виготовлених у планованому році виробів і виробів, що виготовляються на нових потужностях, складається на підставі проектних показників за даними конструкторсько-технологічної документації на базі діючих на початок звітнього періоду норм і є основою для обліку виробничих витрат, здійснення оперативного контролю за витратами виробництва і виконанням завдань щодо зниження собівартості. Від правильності складання калькуляції собівартості продукції залежить економічне благополуччя підприємства. Основою складання планової (нормативної) калькуляції на підприємстві є технічно обґрунтовані норми витрат матеріалів і трудових витрат, стандарти та технічні умови, встановлені для даної продукції. Ці норми визначаються на основі діючих (або очікуваних) на початок планового періоду нормативів з урахуванням економічної ефективності розроблених заходів для подальшого удосконалення виробництва [1, с.158].

Під час складання планової (нормативної) калькуляції визначається величина прямих і непрямих витрат на виробництво одиниці продукції в планованому періоді. При цьому більша частина витрат включається до собівартості одиниці продукції у вигляді прямих витрат.

Найбільш досконалим методом калькулювання собівартості продукції на виробничих підприємствах, зокрема хлібопекарських, є запровадження нормативного методу.

Нормативний метод – це основний метод виробничого обліку, який сприяє впровадженню прогресивних норм витрат, це метод дієвого контролю, за рівнем витрат виробництва, що дає змогу використовувати дані обліку для виявлення резервів зниження собівартості продукції та оперативного управління виробництвом. Основними його елементами є облік витрат за діючими нормами, облік відхилень від норм і облік зміни норм. Він дозволяє вести щоденний контроль за ходом виробничого процесу, за виконанням завдань по зниженню собівартості продукції; оперативний контроль за витратами, що спричинили відхилення до початку й у процесі виробництва продукції. У цьому випадку витрати на виробництво поділяються на: витрати в межах норм, відхилення від норм витрат і відхилення від зміни норм. Усі витрати в межах норм ураховуються за окремими видами продукції. Відхилення від установлених норм ураховуються за їх причинами і винуватцями, що дає можливість оперативно аналізувати та попереджувати їх у процесі роботи.

Для визначення розрахованих відхилень фактичні витрати потрібно порівнювати з нормами виходу готової продукції, обчислених у відсотках до

кількості вихідної сировини та матеріалів, а саме: нормами виходу продукції на рецептурну кондицію вихідної сировини чи матеріалів; нормами виходу продукції, перерахованих на фактичну кондицію вихідної сировини; нормами виходу, перерахованих на фактичну кондицію готового продукту при збереженні (рецептурної) кондиції вихідної сировини (розраховується при розходженні кондиції) [1, с.162].

Оперативні відомості про відхилення від собівартості окремого виду продукції дають змогу приймати основні управлінські рішення при: встановленні ціни продукції, плануванні доходів і витрат, ефективному контролюванні основних показників витрат.

Важливим економічним важелем ринкового господарства є ціна. За допомогою ціни виражається вартість продукції, вимірюються економічні величини обсягів виробництва і споживання. Коли йдеться про ринкові ціни, необхідно враховувати те, що ціни відображають не тільки стадію виробництва, а й стадію обміну, зокрема конкретне співвідношення попиту й пропозиції, що склалися на ринку. Тобто, коли попит на певний вид продукції перевищує пропозицію, то ціна на ринку буде більшою від суспільно необхідних витрат праці на її виготовлення, й навпаки. Таким чином, в основі цін лежать не суспільно необхідні витрати праці, а ринкова вартість, що забезпечує відтворення виробництва у галузях відповідно до виявленої ринком суспільної потреби.

Формування ціни на хліб як на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання, сьогодні відбувається відповідно до Постанови Кабміну України "Про затвердження Порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання" від 17.04.2008 р. №373.

Формування цін на хлібопекарську продукцію відбувається звично - до собівартості хлібобулочних виробів вносять витрати на сировину і матеріали, заробітну плату, комунальні послуги, витрати на утримання та експлуатацію устаткування тощо.

За оперативними даними моніторингу, що проводиться органами державного контролю за цінами, в усіх регіонах України порівняно з початком року, роздрібні ціни на хлібобулочні вироби значно зросли. Виробники таким чином прагнуть компенсувати падіння обсягів і подорожчання сировини та енергоресурсів, рівня мінімальної заробітної плати тощо. В умовах ринкової економіки хлібопекарська галузь, на думку фахівців, працює збитково. Поліпшити таку ситуацію, що склалася на ринку хліба, допоможе запровадження податкових пільг з боку держави. Зокрема, зменшення ставки ПДВ до 10% та надання пільг.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що в ринкових умовах значно підвищується роль собівартості продукції та формування цін на продукцію. Ефективне управління собівартістю продукції має бути

орієнтоване на шляхи її зниження, а для цього потрібно обрати найкращий метод відображення витрат в обліку, який створює необхідну інформаційну базу для проведення факторного аналізу витрат, що дозволить здійснювати його в оперативному порядку.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації по формуванню собівартості продукції (робіт, послуг) в промисловості : Наказ Державного комітету промислової політики від 09.07. 2007р. №373.
2. Олейник О.В., Бойко С.В. Аналитико-контрольное значение калькулирования в системе экономической информации хозяйствующего субъекта // Развитие бухгалтерского учета и контроля в контексте европейской интеграции: Монография. - Житомир-Краматорск: ЧП «Рута».-2005.-588 с.